

Pekka Aittakumpu ym.

Kirjallinen kysymys tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen tekijänoikeuslain muuttamisesta, HE 46/2023 vp, jonka tavoitteena on mahdollistaa tekijöille nykyistä lainauskorvausta vastaava korvaus kirjojen ja äänikirjojen sähköisessä muodossa tapahtuvasta kirjastokäytöstä. Esityksen mukaan uuden korvauksen piirissä olisivat nykyisen lainauskorvauksen piirissä olevia kirjoja ja äänikirjoja vastaavat e-kirjat ja e-äänikirjat sekä niihin sisältyvät teokset ja tekijät sillä poikkeuksella, että uusi korvaus ehdotetaan maksettavaksi myös e-äänikirjojen lukijoille.

Lainauskorvaus koskisi sekä yleisissä kirjastoissa että korkeakoulukirjastoissa tapahtuvaa e-kirjojen ja e-äänikirjojen käyttöä. Kuitenkaan e-kirjan tai e-äänikirjan käyttö niin sanotuissa verkkokirjahyllypalveluissa ei kuuluisi korvauksen piiriin. Korkeakoulukirjastoissa e-kirjoja käytetään usein verkkokirjahyllypalvelun muodossa eikä yksittäisinä teoksina.

Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto on kritisoinut sitä, että verkkokirjahyllyt jätetään korvauksen ulkopuolelle ja että korvauksen piiriin sisällytetään myös e-äänikirjojen lukijat. Lausunnossaan sivistysvaliokunnalle kyseisestä hallituksen esityksestä Sanasto toteaa: "Sanasto pitää tärkeänä, että myös kaikki korkeakoulukirjastoista saatavat e-kirjat ja e-äänikirjat ovat yhdenvertaisesti korvauksen piirissä. Erityisesti korkeakoulukirjastoille on tyypillistä, että e-kirjat ovat saatavilla verkkokirjahyllyssä eli sähköisessä teoskokoelmassa, johon kirjasto on hankkinut lisenssillä käyttöoikeuden."

Sanasto kirjoittaa myös: "Sanasto kannattaa kaikkien luovan alan tekijöiden tulojen kehittämistä, mutta tekijänoikeuslakiin kirjattavan korvausoikeuden on oltava oikeudenmukainen ja pitävästi perusteltavissa. Uudelle edunsaajaryhmälle eli äänikirjan lukijoille esitetty korvausoikeus poikkeaa kirjastokäytön korvaamisen aiemmasta käytännöstä. Valtion talousarviossa korvaus on osoitettu tekijänoikeudella suojattujen teosten tekijöille, ei kirjallisten teosten suullisille esittäjille."

Suomen Kirjailijaliitto toteaa kannanotossaan, että perusteet jakaa lainauskorvausta myös esittäjille eli äänikirjan lukijoille ovat heikot. Liitto toteaa: "Ääninäyttelijälle eli esittäväälle taiteilijalle maksetaan kuitenkin asianmukainen tuntiperustainen korvaus lukemisesta, mihin kirjan myynti ei vaikuta. Kirjailija sen sijaan ei saa kirjoitustyöstään missään vaiheessa palkkaa/korvausta, vaan ainoastaan myyntiin perustuvaa tekijänoikeustuloa."

Kirjailijaliitto muistuttaa myös, että nykyiseen lainauskorvaukseen ovat oikeutettuja tekijänoikeuslain mukaan vain tekijät, eivät esittävät taiteilijat. Liiton mukaan äänikirjan lukijoiden lisää-

Kirjallinen kysymys KK 160/2023 vp

minen korvauksen piiriin olisi sekä tekijänoikeuslain että käytännön järjestelyiden kannalta ongelmallista.

Tällä hetkellä monien suomalaisten kirjailijoiden asema on vaikea. Hinnat ovat nousseet inflaation takia merkittävästi, mutta lainauskorvauksiin ei ole tehty vastaavia indeksikorotuksia. Suomalainen kirjallisuus lepää suomalaisten kirjailijoiden varassa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millä perusteella hallitus on valinnut jättää yksittäisen teknisen toteutustavan eli verkkokirjahyllyt pois korvauksen piiristä, kun verkkokirjahyllyjen teokset perustuvat kirjastojen hankkimisiin lisensseihin kuten muutkin kirjastojen e-teokset ja

millä perusteella äänikirjojen lukijat ollaan tuomassa jakamaan nimenomaisesti kirjailijoille ja kääntäjille myönnettyä määrärahaa ja miten äänikirjojen lukijoiden korvausten arvioidaan kehittyvän hallituskauden aikana?

Helsingissä 23.10.2023

Pekka Aittakumpu kesk
Pia Hiltunen sd